

รองศาสตราจารย์
ดร. ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์
drsam2007@hotmail.com

การสอนซ่อมเสริมเป็นการเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของเขา
ได้อย่างเต็มความสามารถซึ่งการสอนซ่อมเสริม
ที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนต้องให้ผู้เรียน
ได้เรียนรู้จากวิธีการสอนแบบใหม่ๆ
ที่จะทำให้เขาได้เกิดการเรียนรู้
และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด

เกี่ยวข้องกับ ผู้เขียน

การศึกษาและประสบการณ์

จบการศึกษา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนระดับปริญญาโท และปริญญาเอก
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายพัฒนาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ผลงานหนังสือ และเอกสารคำสอน มีผลงานจากการเขียนหลายเล่ม ได้แก่

1. 80 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ
3. สอนประวัติศาสตร์ให้เด็กมีความสุขสนุกคิด
4. เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด
5. การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง
6. การจัดการเรียนรู้แนวใหม่
7. การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ
8. แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
9. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
10. ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร
11. การเขียนบทเรียนสำเร็จรูป
12. การพัฒนาชุดกิจกรรมประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัย มีผลงานวิจัยหลายเรื่อง เกี่ยวกับ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
3. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้
4. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง
5. การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
6. การพัฒนาความสามารถในการวิจัยพัฒนาการเรียนรู้อยู่ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

การสอนซ่อมเสริม เริ่มต้นศักยภาพผู้เรียน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

การ สอน ซ่อม เสริม

เต็มเต็มศักยภาพผู้เรียน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

การสอนซ่อมเสริม : เต็มเต็มศักยภาพผู้เรียน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

การสอนซ่อมเสริม : เต็มเต็มศักยภาพผู้เรียน

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

การสอนซ่อมเสริม : เต็มเต็มศักยภาพผู้เรียน. พิมพ์ครั้งที่ 1- กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์, 2557. 310 หน้า

1. การสอน. 2. การซ่อมเสริม 3. ชื่อเรื่อง

371.102

ช 116 ก

ISBN

978-616-348-342-3

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2557

จำหน่ายที่ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาคารวิทยกิตต์ ชั้น 14
สยามสแควร์ ซอย 9 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218-9868 โทรสาร 0-2254-9495
Call center โทร.0-2255-4433

<http://www.chulabook.com>

จัดทำโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทร.0-8168-8905-5 e-mail: drsam2007@hotmail.com

พิมพ์ที่ บริษัท วีพริ้นท์ (1991) จำกัด กรุงเทพฯ

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

คำนำ

การเติมเต็มให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพของเขาเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้สอนควรตระหนัก ดังนั้นการสอนซ่อมเสริมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษาทั้งหลายต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คงต้องยอมรับกันว่า “การสอนซ่อมเสริม” อย่างเป็นระบบในสถานศึกษาของไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาอีกมาก ซึ่งจากการสอบถามครูอาจารย์ในสถานศึกษาหลายแห่งก็พบว่า มีการดำเนินการสอนซ่อมเสริมเหมือนกัน แต่ใครอยากทำอะไรก็ทำไปตามความเข้าใจของตนเอง ยังไม่มีระบบหรือนโยบายที่ชัดเจนว่าต้องทำอย่างไรให้ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพอย่างไร ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการปลุกกระตมเรื่อง “การสอนซ่อมเสริม” ขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนให้เขาเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ไม่ใช่สอนหนังสือเพื่อให้จบตามหลักสูตร ตามเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น

ในหนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอเนื้อหาสาระออกเป็น 5 ตอน 16 บท โดยตอนที่ 1 จะเป็นการปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ตอนที่ 2 จะนำเสนอให้เห็นถึงทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ที่ควรนำไปใช้ในการสอนซ่อมเสริม ตอนที่ 3 จะเสนอให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการสอนซ่อมเสริม ตอนที่ 4 จะให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินการสอนซ่อมเสริม และตอนที่ 5 เป็นตอนสุดท้าย จะนำเสนอให้เห็นถึงว่าเมื่อสอนซ่อมเสริมแล้วจะประเมินผู้เรียนอย่างไร จะติดตามผู้เรียนอย่างไร และจะมีแนวทางวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างไร

ผู้เขียนขอขอบคุณนักการศึกษาทุกท่านที่มีรายนามอ้างอิงในหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาไทยให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่าน ที่จะกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหนังสือนี้ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ตอนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นการสอนซ่อมเสริม.....	1
บทที่ 1 ความหมายและจุดมุ่งหมายการสอนซ่อมเสริม.....	4
บทที่ 2 ประเภทของการสอนซ่อมเสริม.....	19
บทที่ 3 แนวคิดพื้นฐานการสอนซ่อมเสริม.....	27
บทที่ 4 หลักการสอนซ่อมเสริม.....	47
ตอนที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดการสอนซ่อมเสริม	63
บทที่ 5 การเรียนเพื่อรอบรู้ (Mastery Learning)	65
บทที่ 6 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)	91
บทที่ 7 การเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding)	103
บทที่ 8 การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning).....	119
ตอนที่ 3 รูปแบบและวิธีการสอนซ่อมเสริม.....	133
บทที่ 9 รูปแบบการสอนซ่อมเสริม.....	135
บทที่ 10 วิธีการสอนซ่อมเสริมโดยครูและผู้เรียน.....	151
บทที่ 11 วิธีการสอนซ่อมเสริมโดยสื่อเอกสารและสื่อประสม	169
บทที่ 12 วิธีการสอนซ่อมเสริมโดยใช้เทคโนโลยี	187
ตอนที่ 4 กระบวนการสอนซ่อมเสริม	205
บทที่ 13 การวินิจฉัยผู้เรียนก่อนสอนซ่อมเสริม	207
บทที่ 14 การดำเนินการสอนซ่อมเสริม.....	233
ตอนที่ 5 การประเมิน ติดตาม และการวิจัยการสอนซ่อมเสริม	251
บทที่ 15 การประเมินและติดตามผลการสอนซ่อมเสริม	253
บทที่ 16 การวิจัยการสอนซ่อมเสริม.....	265
บรรณานุกรม.....	285

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	ประเภทของการสอนซ่อมเสริม	21
2	แสดงการติดต่อกันระหว่างครูและนักเรียน	31
3	ระบบการจัดเวลาและสถานที่ในการจัดบริการการสอนซ่อมเสริม	42
4	ความสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนปกติและการสอนซ่อมเสริม	44
5	แสดงลำดับขั้นการเรียนรู้ของผู้เรียนวัยก่อนมีเหตุผลเชิงนามธรรม	45
6	ผู้เรียนได้รับวิธีการสอนแบบเดียวกัน	65
7	ผู้เรียนแต่ละคนได้รับวิธีการสอนและมีเวลาเรียนที่เหมาะสม	66
8	ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดในการเรียนกับเวลาเรียน	76
9	เปรียบเทียบคุณภาพของการสอน	77
10	องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนการสอน	80
11	ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามหลักการเรียนเพื่อรอบรู้	88
12	พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development)	105
13	การเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ	108
14	รูปแบบการสอนซ่อมเสริมก่อนเรียน	136
15	รูปแบบการสอนซ่อมเสริมระหว่างเรียน	137
16	รูปแบบการสอนซ่อมเสริมปลายภาคเรียน	137
17	รูปแบบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง	172
18	รูปแบบบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา	172
19	องค์ประกอบที่สำคัญของชุดการสอน	181
20	วงจร PDCA การสอนซ่อมเสริม	241
21	เทคนิคการสอนซ่อมเสริม	245

“การสอนซ่อมเสริม เป็นการเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของเขา
ได้อย่างเต็มความสามารถ”

ตอนที่ 1

ความรู้เบื้องต้นการสอนซ่อมเสริม

“การที่ยอมรับว่าไม่รู้ นั่น
ก็คือความรู้แล้ว”

ฟงจิ้อ

บทที่ 1

ความหมายและ จุดมุ่งหมายการสอนซ่อมเสริม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การสอนซ่อมเสริมจึงเป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในกรณีที่ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ กระบวนการหรือเจตคติหรือคุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดหรือตามที่สังคมต้องการ สถานศึกษาจึงต้องจัดการสอนซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษนอกเหนือไปจากการสอนตามปกติ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่กำหนด เป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 22)

จากข้อกำหนดของหลักสูตรข้างต้น ผู้สอนจึงมีความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทุกคนทั้งเก่งและอ่อน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง และตามความแตกต่างของผู้เรียน การสอนซ่อมเสริมจึงจำเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา เพราะเมื่อเด็กเริ่มฝึกฝนทักษะต่างๆ ก็ควรมีการฝึกให้ถูกต้อง ซึ่งถ้าเกิดผู้เรียนไม่เข้าใจอย่างชัดเจนแล้วจะมีผลต่อการเรียนของเด็กในชั้นเรียนที่สูงขึ้น เด็กจะขาดพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น และเปื้อน่ายต่อการเรียนได้

ดังนั้นการสอนซ่อมเสริมจึงมีประโยชน์ที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนทุกคนเรียนดียิ่งขึ้นกว่าเดิมเมื่อแข่งขันกับตัวเอง ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเรียนทันเพื่อน รวมทั้งทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งอยู่แล้วสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูงขึ้นได้อีกด้วย

ความหมายของการสอนซ่อมเสริม

คำว่า “การสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching)” มีนักการศึกษาหลายท่าน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โคชีวาร์ (Kochevar, 1975:18) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ว่า เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนโดยมีวิธีการเตรียมและแก้ไขให้ถูกต้องเพื่อช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติ พร้อมทั้งชี้แนวทางที่ถูก ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการเรียนดียิ่งขึ้น

เดอชานด์ (Dechant, 1982: 282) ให้ความหมายว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ปัญหาจากบทเรียนครั้งแรกในห้องเรียนปกติ โดยครูต้องคัดเลือกนักเรียนออกเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลตามระดับความสามารถ เพื่อที่ครูจะได้ให้ความสนใจแก่นักเรียน และได้ทราบถึงความต้องการ ตลอดจนปัญหาทางการเรียนของนักเรียน

ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม (2525: 26) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่าเป็นการสอนที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการเรียน ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนสอนเพื่อซ่อมเสริมสมรรถภาพของเด็กให้มีโอกาสพัฒนาความสามารถตามสมรรถวิสัยของเขา

บันลือ พฤษะวัน (2525 : 116) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่า เป็นวิธีสอนอีกแบบหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กให้เรียนดีขึ้น เป็นการมุ่งที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือมีปัญหาในการเรียนโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สามารถเรียนทันเพื่อนหรือมีพื้นฐานทางวิชาการสูงขึ้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2526: 1) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่าเป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้มีเวลาเรียนเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เข้าใจจนผ่านจุดประสงค์

บุญทัน อยู่ชมบุญ (2529: 245) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ “สอนซ่อม” สำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือช้ากว่าปกติ และ “สอนเสริม” สำหรับนักเรียนที่เรียนเก่ง ทั้งนี้วิธีการซ่อมเสริมจะแตกต่างจากที่ใช้กับนักเรียนในการเรียนปกติ โดยผู้เรียนทั้งสองกลุ่มต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเพื่อส่งเสริมสติปัญญาให้เป็นไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 157) ได้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมว่า เป็นการสอนพิเศษนอกเหนือไปจากการสอนตามแบบแผนปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนซึ่งมี 4 ลักษณะ คือ

1. การสอนซ่อมเสริมก่อนการเรียนการสอน เป็นการสอนปรับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนจะเข้าสู่หลักสูตร มักจะนำมาใช้เมื่อได้รับผู้เรียนใหม่จากสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้พื้นฐานความรู้เดิมแตกต่างกันไปด้วย จึงมีความจำเป็นต้องมีการสอนซ่อมเสริม

2. การสอนซ่อมเสริมขณะที่ทำการสอน เป็นการพบข้อบกพร่องของผู้เรียนที่ไม่เข้าใจบทเรียนบางตอน จึงทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อจะได้ติดตามการเรียนต่อไปได้ทันและเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอน

3. สอนซ่อมเสริมรายวิชาเพื่อสอบแก้ตัว เมื่อมีการวัดผลในวิชาแล้วปรากฏว่าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีจุดประสงค์บางจุดประสงค์ที่ไม่ผ่านจึงจำเป็นต้องสอนซ่อมเสริมเพื่อจะได้สอบแก้ตัวใหม่

4. สอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่ฉลาดหรือเรียนเร็ว ซึ่งนักเรียนบางคนมีสติปัญญาสูง จึงควรสอนเสริมเพื่อจะได้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนและมีผลการเรียนดีมากยิ่งขึ้น

พันทิพา อุทัยสุข (2535: 583) ได้ให้ความหมายของ การสอนซ่อมเสริมว่า คือ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่เด็ก ซึ่งโดยปกติจะจัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษและสำหรับเด็กที่เก่งอยู่แล้วให้เก่งยิ่งขึ้น โดยมีเหตุผลที่ต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม คือ

1. การแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งการฝึกทักษะใหม่ๆ จะทำให้เด็กมีพื้นฐานที่ถูกต้อง และช่วยให้การฝึกทักษะต่อไปได้ผลดี
2. เด็กอ่อน จำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อให้เรียนได้ทันเพื่อน
3. เด็กเก่ง ควรสนับสนุนให้สามารถพัฒนาไปจนสุดความสามารถ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 71) ได้ให้ความหมายของ การสอนซ่อมเสริมว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องในด้านทักษะต่างๆ ทางภาษาไทย ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจในบทเรียนได้ค่อนข้างช้า ไม่สามารถติดตามบทเรียนได้ทันกลุ่มเพื่อนฯ ในชั้นเรียนจึงทำให้นักเรียนเหล่านีเรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความรู้สึกเป็นปมด้อย และมีความเบื่อหน่ายท้อแท้ใจไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนไม่สามารถสอบผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 3) ได้ให้ความหมายการสอนซ่อมเสริมว่า หมายถึงการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยแก้ไขข้อบกพร่องแก่นักเรียนที่เรียนช้าหรือต้องการความช่วยเหลือ และเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า “การสอนซ่อมเสริมเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนทั้งเด็กอ่อนและเด็กเก่ง ซึ่งส่วนที่ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้ากว่าปกติ เรียกว่า “การสอนซ่อม” และส่วนที่สองเป็นการช่วยเหลือผู้เรียน

ที่เรียนเก่งให้สามารถเรียนได้เก่งมากยิ่งขึ้น เรียกว่า “การสอนเสริม” โดยการสอนซ่อมเสริมนั้นต้องมีวิธีการที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนปกติที่เคยสอนมาแล้ว มีการให้ออกาสผู้เรียนได้มีเวลาเรียนเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นการสอนรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีศักยภาพในการเรียนสูงขึ้นตามความสามารถของตนเอง”

จุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการสอนซ่อมเสริมมีความสำคัญกับผู้เรียนมาก โดยการสอนซ่อมเสริมจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีความสามารถในการเรียนสูงขึ้นและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ ดังนั้นการสอนซ่อมเสริมจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการเรียน ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นการซ่อมเสริมสมรรถภาพของเด็ก และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถตามสมรรถวิสัยของเขา โดยศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2525: 26- 28) ได้สรุปจุดมุ่งหมายสำคัญของการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนที่ประสบปัญหาในการเรียนที่ไม่ผ่านตามจุดประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้
2. เพื่อช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการเรียนรู้
3. เพื่อช่วยขจัดปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน เนื่องมาจากผู้เรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนแล้วกลายเป็นตัวก่อกวนในภายหลัง
4. เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพทางการศึกษา โดยส่วนรวมของห้องเรียนให้สูงขึ้น
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและแข่งขันกับตัวเอง
6. เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในด้านสติปัญญาให้มีทักษะมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 3) สรุปจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนเรียนทันเพื่อนและมีความพร้อมที่จะเรียนเรื่องอื่นต่อไป

2. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองจนสามารถเรียนได้ดีขึ้นกว่าเดิม

3. เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถของตน

กล่าวโดยสรุปแล้ว “การสอนซ่อมเสริมจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียน มีความสามารถในการเรียนสูงขึ้นตามศักยภาพของเขาจนเรียนรู้ได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร รวมทั้งเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น”

สภาพและปัญหาการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมย่อมมีปัญหามากมายที่ต้องแก้ไขให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจากผลงานวิจัยของหลายๆ เรื่องพบปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขไว้ดังนี้

ทิวา พิภูษณานนท์ (2531) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์ของครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมการประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 266 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์

1.1 ด้านการเตรียมการเพื่อสอนซ่อมเสริม ครูส่วนใหญ่คัดเลือกนักเรียนเพื่อเรียนซ่อมเสริมโดยการพิจารณาจากการทำแบบฝึกหัด นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม คือ นักเรียนที่ไม่เข้าใจบทเรียน ครูผู้สอนศึกษาข้อบกพร่องในการเรียนคณิตศาสตร์โดยการสังเกต มีการวางแผนการสอนทีละเรื่อง สอนซ่อมเสริมในช่วงเวลาพักกลางวัน ใช้เวลาครั้งละประมาณ 20-40 นาที สถานที่ใช้สอน คือ ห้องเรียน ใช้สื่อเพิ่มจากที่ใช้ในการสอนปกติ บุคคลที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการสอนซ่อมเสริม คือ ผู้บริหารโรงเรียน

1.2 ด้านเนื้อหาที่สอนซ่อมเสริม มีการนำเนื้อหาคณิตศาสตร์ทั้ง 18 บทเรียนมาสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน เนื้อหาที่นำมาสอนมากที่สุด คือ เศษส่วน

1.3 ด้านวิธีการสอนซ่อมเสริม ครูส่วนใหญ่จัดนักเรียนให้เรียนซ่อมเสริมเป็นกลุ่มย่อย 2-3 คน สอนซ่อมเสริมเมื่อพบว่านักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่สอน ใช้วิธีการสอนโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มขึ้น ผู้สอนซ่อมเสริม คือครูคณิตศาสตร์ ที่สอนในการสอนปกติ สอนซ้ำในเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ คือ แบบฝึกหัดเพิ่มเติม

1.4 ด้านการประเมินผล ครูส่วนใหญ่วัดผลการเรียนโดยการตรวจแบบฝึกหัดหรืองานที่มอบหมายให้ทำ และนำผลการเรียนของนักเรียนซ่อมเสริมมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ครูกำหนด

2 ปัญหาการสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์

ครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาในการซ่อมเสริมโดยเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้คือ ด้านเนื้อหาที่สอนซ่อมเสริม ด้านวิธีการที่สอนซ่อมเสริม ด้านการเตรียมการเพื่อสอนซ่อมเสริม และด้านการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม

3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์

3.1 ครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์และต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อพิจารณาจากสภาพการปฏิบัติจากอันดับที่ที่ครูคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ปฏิบัติทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีสภาพการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนการปฏิบัติของครูคณิตศาสตร์ในแต่ละวิธีการ พบว่า ด้านการเตรียมการเพื่อสอนซ่อมเสริมและด้านวิธีการสอนซ่อมเสริมมีความแตกต่างของสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านเนื้อหาที่สอนซ่อมเสริม ด้านการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม มีความแตกต่างของสัดส่วนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง มีปัญหาในการสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์น้อยกว่าครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพจน์ ศุภกุล (2535) ได้วิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการจัดซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาใน เขตการศึกษา 8 ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการจัดสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์

- 1.1 โรงเรียนไม่มีวิธีจัดสอนซ่อมเสริมที่แน่นอน
- 1.2 โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์มากเป็นอันดับหนึ่ง
- 1.3 การสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์ มักจัดการสอนเป็นกลุ่มย่อย
- 1.4 การจัดสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และเพื่อเสริมเนื้อหา
- 1.5 การพิจารณานักเรียนเพื่อเข้ารับการสอนซ่อมเสริมพิจารณาจากผลการเรียนที่ผ่านมา
- 1.6 จัดสอนซ่อมเสริมสัปดาห์ละประมาณ 1 คาบๆ ละ 50 นาที
- 1.7 สถานที่ใช้สอนซ่อมเสริมคือห้องเรียนปกติ
- 1.8 ผู้ดำเนินการสอนซ่อมเสริมก็คือ ครูผู้สอนประจำวิชา
- 1.9 การประเมินผลการเรียนหลังการสอนซ่อมเสริมคือการทดสอบถ้าไม่ผ่านจุดประสงค์ก็ให้นักเรียนทำงานเพิ่มเติม
- 1.10 กิจกรรมที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริมคือการบรรยาย

2. ปัญหาการจัดซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร จัดเป็นปัญหาระดับปานกลาง สำหรับรายช้อย่อยที่จัดว่าเป็นปัญหาระดับปานกลางค่อนข้างมาก ได้แก่